

Mölndals Naturskyddsförening

% Per-Anders Svensson

Eklanda skog 161

431 49 Mölndal

22 juni 2010

Stadsbyggnadskontoret

431 82 Mölndal

oversiktsplan@molndal.se

Yttrande över Fässbergsdalen – fördjupad översiktsplan

Översiktsplanen behandlar de kommande två decennierna. Trots detta upplevs den mest som en extrapolering av den gångna fyrtioårsperioden med ständigt växande exploatering av jordbruksmark. Inte minst industri och handel har tagit stora delar av den bördiga Fässbergsdalen i anspråk. Frågan är dock vilken framtida markanvändning som är den mest lämpliga. Industrier kommer och går i takt med varierande efterfrågan på deras produkter. Men det finns varor som alltid har efterfrågats och som alltid kommer att efterfrågas oavsett konjunktursvängningar – mat. Jämfört med jordbruket framstår industri och handel således som verksamheter av kortlivad karaktär.

Problemet är att uppförda byggnader låser marken för med mänskliga mått mätt evig tid. Inom den tidsram som översiktsplanen avses täcka kan vi förvänta kraftigt höjda energipriser till följd av den ökade efterfrågan och sinande tillgång på fossil energi. Kravet på att en del av denna ersätts av biobränsle leder till att konkurrensen om odlingsmarken ökar globalt. Eftersom jordbruk tillhör en av de näringar vi inte kan vara utan kommer odlingsbar mark att stiga i värde.

Blandstaden

Det är bra att förslaget strävar efter en blandstadsbebyggelse och vi vill se en ännu större och tydligare satsning på det. Man kan också ifrågasätta den blandstad som omtalas. I liggande förslag framstår inte som särskilt blandad då dess olika funktioner är utspridda över ett så stort område att funktionsblandningen inte kan anses tillräcklig på den lokala nivån. Föreningen vill se en närmare blandning där olika funktioner lättare kan samverka, även på kvartersnivå

Vidare strävar förslaget efter en förtätning, vilket är bra. Som en del i detta och i funktionsblandningen skulle man kunna bygga ännu mer på de redan hårdgjorda ytorna i området. Förslaget idag innebär knappast en förtätning utan ett ökat bebyggt område och risk för ökat bilberoende. Bara om man ser till Göteborgsregionen i sin helhet kan förslaget tolkas som en förtätning.

Grönytor

Även i en framtida tät blandstad bör grönytor, helst större, sammanhängande sådana, ha en självklar plats, vilket också understryks i Göteborgs översiktsplan:

”Stora och sammanhängande och grön- och bevarandeområden eftersträvas bland annat för att skapa förutsättningar för bevarande av biologisk mångfald” (Göteborgs ÖP, del 1, sid. 96).

Fässbergsdalen breder ut sig mellan två av Göteborgsregionens viktigaste ströv- och rekreationsområden, Änggårdsbergen och Sandsjöbacka. Att planen i Grönstrukturprogrammet stödjer detta är mycket bra. Genom att binda samman områdena ökar man deras värde för rekreation och deras biologiska mångfald. Ekodukten är därför en stor och viktig investering som passar bra in och som ökar möjligheter och gynnar närområdet. En så stor investering i hela regionens grön- och rekreationsområden ger därmed goda skäl att inte exploatera jordbruksmark som ansluter till ekodukten.

I översiktsplanen redovisas utformning och gestaltning av grönytor avsedda som natur, **ekologiska korridorer**, närströvområden eller större friområde för människor och djur (sidan 54).

På sidan 58 anges att ekodukten skall anslutas till grönstråket **så att både djur och människor kan ta sig över**. Den föreslagna grönkorridoren utgörs av en drygt tre kilometer lång sträcka som på sina smalaste ställen knappast är bredare än en genomsnittlig villatomt. Korridoren liknar således mest en grön kanjon med bebyggelse på ömse sidor. För att ekodukten skall fungera biologiskt krävs enligt tidigare studier att den är minst 50 meter bred, bevuxen med träd och buskar och att den placeras där djuren rör sig. Det finns god metodik med bl a kartläggning av habitat, konfliktpunkter och barriäreffekter som bör utnyttjas (Källa: Iuell, B., Bekker, G.J., Cuperus, R., Dufek, J., Fry, G., Hicks, C., Hlavá c, V., Keller, V., B., Rosell, C., Sangwine, T., Tørsløv, N., Wandall, B. le Maire, (Eds.) 2003. COST 341 - Wildlife and Traffic: A European Handbook for Identifying Conflicts and Designing Solutions, www.iene.info/cost-341/COST_341-handbook.pdf).

Mölnalds och Göteborgs Naturskyddsföreningar ifrågasätter om korridoren sådan den beskrivs i planen är biologiskt funktionell. Vad finns det för vetenskapligt stöd för antagandet att grönkorridoren skulle fungera som ekologisk korridor? Så mycket vet vi att olika djurgrupper reagerar olika på korridorer. Marcus Hedblom har till exempel i sin avhandling visat att vissa arter kan etablera revir mitt i korridoren och därmed hindra artfrändernas nyttjande av den (Marcus Hedblom (2007) Birds and Butterflies in Swedish Urban and Peri-urban Habitats: a Landscape Perspective). Hur reagerar djuren på att vandra så nära husen? Större djur som t.ex. älgar som blir vana vid människors närhet kan förlora sin naturliga skygghet. Överraskande möten mellan djur och människa kan vara obehagliga upplevelser för båda parter. En funktionell ekologisk korridor bör därför vara betydligt bredare än den nu planerade så att det blir möjligt för både djur och människor att förflytta sig samtidigt utan att komma varandra alltför nära. Mark för ny bebyggelse bör mot denna bakgrund användas effektivare på redan exploaterad yta.

Områdets rekreativvärde stärks också av landskapsbilden, vilken i förslaget är hotad. Fässbergs by och gårdarna söder om den utgör viktiga motiv i landskapsbilden. Sammantaget, med höga naturvärden, förordar vi därför att en övergripande strategi för att bevara öppna ytor kommer till stånd, och att marken kring Fässbergs by blir en del av denna. Vi förordar ett bevarande av den oersättliga landskapsbilden, med till exempel inslag av grusvägar och enskilda gårdar, som bryter av områdets samlade karaktär som stadsmiljö.

Föreningen ifrågasätter också exploatering av områdets jordbruksmark. I Fässbergsdalen finns en av regionens bördigaste jordar. Från försörjningssynpunkt kan det knappast vara strategiskt klokt att avhända sig denna resurs mer än vad som redan tillåtits ske. I förslaget tar man i anspråk något av den bästa jordbruksmarken som finns kvar i regionen, stora delar av den med friliggande hus eller radhus. Stadsnära jordbruksmark är troligen på sikt långt mer värdefull än mark för småhus. Se exempelvis jordbruksverkets rapport "Ökande värden på åker- och betesmark, 2007", sid. 8. Inom Fässberg finns god potential att närodla, något som efterfrågas både av konsumenter, producenter och politiker. Stadsjord och Omställning Göteborg är goda exempel på när- och stadsodling som visar på dess positiva effekter. "Det är viktigt att säkerställa och förhöja miljöernas värden för kommande generationer" (Göteborgs ÖP, del 1, sid. 92).

Externa köpcentrum

Att etablera fler externa köpcentrum är inte god stadsutveckling. Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) och Göteborgs Översiktsplan har poängterat de externa köpcentrens negativa effekt, vilket är ett aktuellt problem i området. I GR är man överens om att istället satsa på handeln i tätorter. I Göteborgs Översiktsplan poängteras också att man skall undvika utspridning av handel i industriområden och "förbättra förutsättningen för närhandel av god kvalitet" (Göteborgs ÖP, del 1, sid. 68). Vi anser i likhet med dessa kommunala instanser att externa köpcentrum är negativt för stadsutvecklingen och ökar bilberoendet och skapar en bilberoende struktur. Vidare anser vi att Göteborgs och Mölnalds städer bör följa de riktlinjer man enats om i GR.

Trafik

Ett stort bekymmer med planen är att den med största sannolikhet kommer bidra till att öka den totala biltrafiken i både området och regionen. Som den viktigaste negativa miljöeffekten av förslaget framhålls också växthusgasutsläpp, luftkvalité och buller om man inte bygger ut kollektivtrafiken i området. Något som också konstateras bli svårt på grund av områdets glesa karaktär. I samrådshandlingen (sid. 71) påpekas att de planerade hållplatserna på Söderleden har ett begränsat upptagningsområde och Fässbergsdalen kommer att bli svår att täcka med god kollektivtrafik på kort sikt, varför bilresorna kommer att stå för en fortsatt relativt hög andel. I och med att området ligger på "tvären" jämfört med lederna in mot Göteborg kan man förmoda att restiderna för kollektivtrafiken blir för långa för att utgöra något attraktivt alternativ till bilen.

Möndal

2010 06 22

Möndals Naturskyddsförening

Marianne Wikström

Ordförande